

στος, ειδικῶς δὲ ὁ κῶδιξ τῆς «Βιβλιοθήκης» τοῦ Φωτίου ἀποτελεῖ καὶ ποιοτικῶς ἐπιτυχίαν¹². Ἐχρειάζετο πίστις εἰς τὸν ἀνθρωπισμὸν διὰ νὰ γίνουν ὅλαι αἱ ἐργασίαι αὐταί· τοῦτο δὲ τελικῶς, ἀνεξαρτήτως τῶν ἐλλείψεων του, εἶναι πὺν πρέπει νὰ βαρύνῃ εἰς τὴν κρίσιν μας. Ἡ ἰσπανικὴ Ἀναγέννησις τοῦ 16. αἰῶνος κατὰ ἓνα τμῆμά της, καὶ δὴ σημαντικόν, ὀφείλεται εἰς τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς ἐργασθέντας Κρητάς, ἀπὸ τοῦ Θεοτοκοπούλου, τοῦ Τουρριανοῦ καὶ τοῦ Καλοσυνᾶ, μέχρι τοῦ ἀγνώστου ἄλλως ἐκείνου διδασκάλου εἰς Τολέδο, τὸν ὁποῖον ὁ Diego Siego ἐνθυμεῖται ὡς «*vinae vocis praeceptorem meum in schola Complutensi Demertium Ducam natione Graecum, patria Cretensem*»¹³.

Ὀλίγαι λέξεις καὶ περὶ τοῦ ὀνόματος Καλοσυνᾶ ἐν Κρήτῃ : ἱερεῖς Ἐμμανουὴλ καὶ Ἰωάννης Καλοσυνᾶ εἰς ἔγγραφον τοῦ 1299¹⁴ «*παπᾶς κῦρ Νίλων ὁ Καλοσυνᾶς ἐκ τὸν Ἁγίον Ἀντώνιον τῷ Βροντήσῃ ἐκ τὴν Κρήτην*»¹⁵ εἰς κωδικογραφικὸν σημείωμα τῶν ἐτῶν 1468/73· «*Νικόλαος Καλοσυνᾶς*» εἰς ἐπιστολὴν Πέτρου τοῦ Λαμπάρδου περὶ τὰ τέλη τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος¹⁶.

9.

ΜΙΧΑΗΛ ΑΠΟΣΤΟΛΗ, ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΙ ΕΙΣ ΚΑΛΟΤΑΡΗΝ
ΚΑΙ ΓΑΛΑΤΗΝΟΝ

Ἐκδίδω κατωτέρω, ἐπὶ τῇ βάσει φωτοτυπιῶν εἰλημμένων ἐκ τοῦ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Βατικανοῦ κώδικος Palatinus Graecus 275, δύο ἐπικηδεῖους λόγους ἐκφωνηθέντας ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Ἀποστόλη διὰ τοὺς Γορτυνίους Μανουὴλ τὸν Καλοτάρην καὶ Μανουὴλ τὸν Γαλατηνόν. Ὁ κῶδιξ εἶναι αὐτόγραφος, εἰς δὲ τὴν σελίδα 176^v φέρει τὸ σύνηθες βιβλιογραφικὸν σημείωμα τοῦ κωδικογράφου : «*Μιχαὴλ Ἀποστόλης βυζάντιος μετὰ τὴν τῆς αὐτοῦ πατρίδος ἄλωσιν πενία συζῶν καὶ τόδε τὸ βιβλίον ἐξέγραψεν*»¹. Ὁ Legrand, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει τὰ κείμενα αὐτὰ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνεκδότων εἰσέτι ἔργων τοῦ

¹²⁾ M a r t i n i E., Textgeschichte der Bibliothek des Patriarchen Photios von Konstantinopel, Leipzig I, 1911, σελ. 25 καὶ 40.

¹³⁾ B a r b i e r i, «Boletin Historico» I, 1880, 54 (G r a u x, ἐνθ' ἀν. 9).

¹⁴⁾ «Κρητικά Χρονικά» 3, 1949, 278 καὶ 282.

¹⁵⁾ B e n e s h e v i c h V., Catalogus codicum manuscriptorum graecorum κτλ., Petropoli 1911, 268, κῶδιξ 482.

¹⁶⁾ «Κρητικά Χρονικά» 2, 1948, 544.

¹⁾ Bibliotheca Apostolica Vaticana, Codices Palatini graeci, Romae 1895, 150 κ.έ.

Μιχαήλ Ἀποστόλη, ἐγνώριζεν ἄλλον κώδικα ἀποκείμενον εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Σμύρνης. Ὁ κώδιξ ὅμως αὐτὸς δὲν ὑπάρχει πλέον².

Τὰ κείμενα ἐκδίδονται ἐδῶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡς δύο ἐπὶ πλέον στοιχεῖα διὰ τὴν μελέτην τῆς περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι συνήθως νομίζεται ἀξιολόγου κοινωνικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς ἐν Γορτύνη κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς ἔργα ἐκείνου ὅστις κυρίως συνέβαλεν εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ζωῆς, τοῦ Μιχαήλ Ἀποστόλη.

Καθ' ὅσον ἠδυνήθην νὰ διαπιστώσω, ἀμφότεροι οἱ μονωδούμενοι ἐδῶ εἶναι ἀγνωστοὶ ἀλλαχόθεν. Ἐνδεχομένως ὅμως συγγενῆς τοῦ Μανουὴλ Καλοτάρη εἶναι ὁ εἰς βιβλιογραφικὸν σημείωμα κώδικος τοῦ Σινᾶ ἀναφερόμενος Κρής «ἅγιος οἰκονόμος τῆς ἁγίας Αἰκατερίνας τῶν Σιναΐτων κὺρ Λαυρέντιος ὁ Καλοτάρις»³: τὸ σημείωμα αὐτὸ ἔχει γραφῆ περὶ τὸ 1470, εἰς ἐποχὴν δηλαδὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἔχει γραφῆ καὶ ἡ πρὸς Μανουὴλ Καλοτάρην μονωδία. Ἐξ ὧν λέγει ὁ Μιχαήλ Ἀποστόλης φαίνεται ὅτι ὁ μὲν Καλοτάρης ἦτο πτωχῆς οἰκογενείας ἀργότερον δὲ ἐξελίχθη εἰς σημαίνοντα οἰκονομικὸν παράγοντα ἐν τῇ πόλει τῆς Γορτύνης, ὁ δὲ Μανουὴλ Γαλατηνὸς ἦτο υἱὸς διακεκριμένου πολίτου τῆς Γορτύνης, ἐνδυθέντος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ἀπέθανε δὲ εἰς ἡλικίαν 50 ἐτῶν, ἀφοῦ προηγουμένως ἐδοκίμασε τὴν πικρίαν νὰ χάσῃ ὅλα τὰ τέκνα του. Σημειωτέον εἰς τὴν μονωδίαν αὐτὴν τὸ ὠραῖον ἐγκώμιον τῆς Γορτύνης: «πόλις πρώτη τῶν ἐν Κρήτῃ μετὰ τὴν πρώτην, ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγων πεπληρωμένη σοφῶν καὶ ἐραστῶν τῆς σοφίας . . . ὅτι δ' εὐνομεῖται, τοῦτ' ἐκ προγόνων ἔχει . . . γῆς δὲ φορᾶς καὶ ὑδάτων καὶ κρᾶσεως ἀέρων οὕτως εὖ ἔχει, ὡς μηδεμίαν ἐξισοῦσθαι ταύτη τῶν ἐν τῇ νήσῳ ὄσῳ δὲ τούτοις κοσμεῖται, τοσοῦτω καὶ τῶν οἰκητόρων ταῖς ἀρεταῖς».

Εἰς τὸν κώδικα τῆς Σμύρνης οἱ δύο ἐπικήδαιοι αὐτοὶ ἐφέροντο ὑπὸ τοὺς τίτλους: «Μονωδία εἰς τὸν καλὸν κάγαθὸν ἄνδρα κὺρ Μανουῆλον τὸν Καλοτάρην» καὶ «Μονωδία εἰς τὸν καλὸν κάγαθὸν ἄνδρα κύριον Μανουῆλον τὸν Γαλατηνόν», εἶποντο δὲ ἄλλης μονωδίας «πρὸς τὸν ἐνδοξότατον καὶ μεγαλοπρεπῆ ἄνδρα κύριον Ἀνδρέαν τὸν Καλέργην»⁴. Οὕτω ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Σμύρνης πληροφορούμεθα ὅτι τὸ

²) L e g r a n d E m., BH I, 1885, LXVII.

³) B e n e c h e v i t z V., Catalogus codicum manuseriptorum graecorum I, Petropoli 1911, 268, codex 482.

⁴) Καθ' ὅσον γνωρίζω, τὸ κείμενον τοῦτο παρέμεινε ἀνέκδοτον. Καὶ τὰ τρία κείμενα εἰς τὸν κώδικα Σμύρνης τιλοφοροῦνται «μονωδία»: εἰδικῶς τὸ

βαπτιστικὸν τοῦ Γαλατηνοῦ ἦτο, ὡς καὶ τοῦ Καλοτάρη, Μανουήλ.

Τὸ ἐνταῦθα παρεχόμενον κείμενον ἀμφοτέρων τῶν ἐπικηδείων εἶναι πιστὸν ἀντίγραφον τοῦ εἰς τὸν Codex Palatinus αὐτογράφου, πλὴν τῆς στίξεως, τὴν ὁποίαν ἀπεκατέστησα ἐπὶ τὸ ὀρθότερον.

Codex Palatinus graecus 275, f. 191r-193v.

Α

Μονωδία εἰς τὸν Μανουήλ τὸν Καλοτάρη

Δίκαιόν ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις ὑποκειμένοις φθορᾷ τὴν προσήκουσαν ἀπονέμειν τοῖς τεθνεῶσι τιμὴν· οὐχ ὅτι πάντες ἡμεῖς τοῖς αὐτοῖς ὑποκεισόμεθα πάθει, οὐδ' ὅτι φίλοι τυγχάνοντες ἤμεν,
 5 δικαίῳ λόγῳ καὶ τῷδε, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ὁ τεθνεὺς ἢ πάσαις ἂν ἢ πλείοσιν ἀρεταῖς εἶη κεκοσμημένος. Τοῦτον δὴ οὖν ἡμῖν τὸν προκείμενον, ἄνδρες ἐλλόγιμοι τῶν Κρητῶν, ὅτι τε ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐτύγγανεν ὢν καὶ πολλοὶ γε ἐκ τοῦδε παῖδας καὶ γυναῖκας τετράφαιται, πᾶσιν ἐμοῦ κάλλιον εἰδόσι, προσημαίνειν οὐ δεῖ, ἀλλὰ |
 10 πενθεῖν τε καὶ μονωδεῖν, πολλῶν ἀντάξιον ἄνδρα ἀποβαλόντας. 191V
 Φεῦ, οἶον μετὰ δύο πάθος τρίτον ἡμῖν ἐπεισέφρουσεν, ἄμεινον μὲν εἰς φθορὰν τοῦ προτέρου, τοῦ δὲ δευτέρου τοσοῦτον ἔλαττον, ὅσον κρεῖττον τοῦ πρώτου. ὦ, οἶον ἀγαθὸν ἀπεβάλλομεν ἄνδρα. Μιχαῆλος καὶ πάλιν μοι προειτάχθω, ὁ πάντων ἐμοὶ φίλιτατος τῶν Κρη-
 15 τῶν καὶ τοῖς ἀρίστοις τῶν Ἐνειῶν, τὸ φῶς τοῦ παρόντος αἰῶνος καὶ τῆς θαλάσσης ἡγεμόνων ἀπάσης, τῆς τε γῆς, ἣν δόξη Θεῶ καὶ αὐτὸς—εἰ μὴ μάτην μαντεύωμαι. Βαβαί! Τί σε πάντων εἰ-
 πών, τῶν μὲν φίλε, τῶν δὲ θεράπων, τοῖς δ' ἰσότιμε, τῶν δ' ὑπερέχων πολλῶ, ἄξιόν σοι δόξαιμι φάναι; ὡς φρονήσει συνέξης;
 20 καὶ τοῦτο γε δῆλον ἐκ τῶν οἰκείων καμάτων, ὅτι παρὰ πατρὸς ὀλίγον ἢ μηδὲν εἰληφῶς αὐτὸς τῶν Κρητῶν τιμῇ καὶ πλούτῳ τοὺς πλείστους ὑπερενίκησας. ὦ φίλοι καὶ γνώριμοι τοῦδε καὶ προσγεγεῖς; δικαίως θρηνεῖτε. Εἰ γὰρ δυοῖν τούτοις ὄντιν κτᾶσθαί τε καὶ φυλάττειν τὰ πράγματα, εἴ τῳ θάτερον περιγένοιτο, πᾶσιν
 25 ὡς εἰκὸς εἶναι μέγα δοκεῖ, εἴ τῳ ξυνελθοίτην ἑκατέρῳ τὸ πρᾶγματε, ὥσπερ σοι γ' αὐτῶ τὴν ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ πάντα πάντως εὐδαίμονι, πῶς οὐκ ἂν τις εἴποι φρόνιμον καὶ μακάριον; Μακάριος γὰρ ὄντως ὑπάρχεις αὐτός, ψήφῳ, εἰ μὴ πλειόνων, τῇ

τοῦ Ἀνδρέου Καλλέργη φέρεται ὡς «μονωδία ἐπικήδειος». Εἰς τὸν Παλατινὸν κώδικα τὸ μὲν πρῶτον τιτλοφορεῖται «μονωδία», τὸ δὲ δεύτερον «ἐπικήδειος». Πάντως αἱ λέξεις εἶναι, προκειμένου περὶ τοῦ λαογραφικοῦ αὐτοῦ εἶδους, ταυτόσημοι. Πρβλ. ὅσα λέγει ὁ P r e v i a l e L., BZ, 41, 1941, 32.

γοῦν ἐμῇ, εἰ καὶ τῶν πολλῶν οὐκ ἀξίαν λόγου κρινόντων. Ὁ
 30 γάρ τις τί ἔστιν οὐκ εἰδώς, εἴτε φαῦλον εἴτε σπουδαῖον, οὔτ' οἶδε
 θαυμάζειν καὶ λέγειν ἀλόγως. Ἄλλ' ὑμῶν οἱ πλεῖστοι, ὡς οἶσ-
 μαι, κακεῖνον καὶ τόνδε οἶδατε ἀκριβῶς, τοῦτο δῶρον εἰληφότες
 παρὰ θεοῦ, τοὺς τε φαύλους ῥαδίως δοκιμάζειν καὶ τοὺς σπου-
 35 δαίους, ὥσπερ ὁ λίθος τὸν ἄργυρον καὶ χρυσόν. Ἄλλὰ τί μοι δεῖ
 τούτων καὶ οὐ θρηνηῶ τὸν προκείμενον; Φεῦ, ὅτι γενναίως τὰ πα-
 ρόντα ὑπέφερες εὐτυχῶν τε καὶ δυστυχῶν, οἷα δὴ πᾶσι πέφυκε
 γίγνεσθαι, ὅσοι τῶν συνθέτων ἐσμέν, καὶ τίς οὐκ ἂν τῶν εἰδότεων
 σε μαρτυρήσειεν; Ἐγὼ γ' αὐτὸς μάρτυς, εἰ καὶ σπανίως συνεγε-
 νόμην σοι· πολλάκις γὰρ χρήματ' ἀποβαλὼν, ὡς ἀλλότρια ἤγησαι
 40 καὶ κερδάνας ὡς οὐδὲν ἐλογίσω. Ἐλέγξατε, ὦ παρόντες, εἰ μὴ λέ-
 γοιμι ἀληθῆ. Ἄλλ' οὐδὲν | ἀποκρίνεσθε, συνθέμενοι καὶ δηλοῦν- 192r
 τες δέον θρηνεῖν· τοιγαροῦν καὶ θρηνηῶμεν τὸν φίλον ἀποβαλόντες
 ἡμῶν, τὸν πολλάκις ἡμῖν ὁμιλήσαντα, τὸν πολλὰ καὶ πάντ' ἀγαθὰ
 ἡμῖν εἰπόντα καὶ αὐθις ἀκούσαντα, τὸν συνεοριάσαντα καὶ πεν-
 45 θήσαντα ἐφ' ἑκατέρῃ τῆς τύχης μεταβολῇ. Ἄλλὰ νῦν, φεῦ, οὐθ'
 ἡμῖν ἀποκρίνεται κλαίουσι καὶ τὸν ἄνδρα ζητοῦσι ὡς ζῶντα,
 οὔτ' ἀκούει τῶν θρήνων καὶ ἅ γε μεμελωδήκασιν οἱ παῖδες τῶν
 μουσικῶν. Οἶδα γοῦν τὴν ἀθάνατον τούτου ψυχὴν τῶν τῆδε καὶ
 τῶν δικαίων ἐστίν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τῶν ἐτέρων. Ὡς γε ἡμῖν
 50 δοκεῖ καὶ πᾶσι τοῖς θύραθεν. Ἡ γὰρ ψυχὴ ἀθάνατος οὕσα τῷ τε
 σώματι τῷδε ὡς ὄργανῳ χρησαμένη κινεῖ περὶ τὸν αὐτὸ καὶ ἀπο-
 βάλλουσα κήδεταί, ὅπως αὐτῷ ἐσαῦθις ἐντύχοι τῷ συμφνεῖ, λό-
 γῳ συναρμοσθησομένη γε τουτιῷ, ᾧ συνεζεύχθη τὸ πρῶτον· ἱκανὸν
 τοῖς ἀπίστοις τοῦτ' εἰς λόγον ἀναβιώσεως. Εἴτε γὰρ ἐξ ὄντων ὡς
 55 ἐκεῖνοι φασίν, εἴτ' ἐκ μὴ ὄντων τὰ ὄντα, ὡς φησιν, συνέστηκεν,
 ἢ ἀλήθεια, ὥσπερ ἐξ ὧν τὸ πρῶτον συνέστη, οὕτως εἰκὸς ἐκ τῶν
 αὐτῶν καὶ ἐσαῦθις γενέσθαι. Εἰ δ' οὔτε λοιμῶ ἐξ ἡμῶν ἐγένετο
 γίγνεσθαι εἰωθότι, οὔτε νόσῳ τινὶ φυσικῇ, ἀλλὰ βιαίῳ θανάτῳ
 καὶ τυχηρῶ, οἷα πολλάκις τοῖς ἀνθρώποις συμβαίνει, καινὸν οὐ-
 60 δέν. Πολλοὶ γὰρ φυσικῶ ἐξανθρωπισθέντες θανάτῳ, ἐξαπολώλε-
 σαν καὶ πλεῖστοι τοιοῦτῳ συνειζήκασιν δήπουθεν τοῦ θεοῦ τὰ τοι-
 αῦτα δικαίως ὡς οἶδε κρίνοντος λόγοις· καὶ ἡμεῖς δέ, εἰ μὴ ἔμο-
 τωδοῦμεν, εἴπομεν ἂν. Τοῦ νόμου δὲ οὐκ ἐῷντος, πενθήσωμεν,
 ὦ παρόντες, τὸν τεθνηκότα, κλαύσωμεν τὸν φίλον ἡμῖν, θρηνήσω-
 65 μεν τοῦτον, ὡς ἄλλοι πάλιν ἴσως ἡμᾶς. Τὸ γὰρ χρέος κοινὸν καὶ
 εἰ τοὺς πρὸ ἡμῶν μεταστάντας δικαίως τιμήσαντες κλαύσετε, ὥσ-
 περ δὴ καὶ ποιεῖτε, περιτιοὶ Κρηῖτες πάντων ἐς τόδε, καὶ ἡμᾶς
 οἱ μεθ' ἡμᾶς προπέμψουσι κλαίοντες· πρὸς δὲ καὶ | τῶν τοιούτων 192v

- 70 ἔξομεν ἀμοιβὴν ἐκ θεοῦ. Τοῖς γὰρ τὰ φαῦλα δοῶσι, τοιαῦτα δι-
καίως ἀνταποδίδωσι καὶ τοῖς τ' ἀγαθὰ, τούτοις δῆπουθεν τάναν-
τία. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως, σὺ δ' ὦ φερώννυμε τοῦ καλοῦ, καλὸς
γὰρ ἦσο ἡμῖν γε συνών, καλλίων δ' ἂν εἴης νῦν, συζήσων τῷ
δεσπότη τῶν ὄρατῶν καὶ βασιλεῖ τῶν δυνάμεων, μέμνησο καὶ ἡ-
μῶν αὐτῶν εὐχόμενος ἐκτενῶς, ὃν ἡμεῖς τε προσκυνήσαντες τὰ εἰ-
75 κότα καὶ τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀσπασάμενοι φίλον, ἀπίωμεν θεῶ
καὶ ἀνθρώποις φίλα ποιήσαντες.

B'

Τοῦ αὐτοῦ ἐπικήδειος εἰς Γαλατηνὸν

- Φίλον ἄνδρα καὶ ἀγαθὸν λόγοις τεθνηκότα κοσμεῖν μὴ ὅτι
προσηκόν, ἀλλ' ἤδη καὶ ὀφειλόμενον. Εἰ γὰρ ὅτε περιῶν ἐθερά-
πευε τρόπῳ παντὶ τοὺς ἐταίρους αὐτῷ, πῶς οὐκ ὀφείλεται καὶ τοῖς
5 φίλοις ἀντιχαρίζεσθαι τῷ φιλοῦντι χάριν καὶ ταῦτα τελευταίαν τε
καὶ προσήκουσαν, ἄλλωσθ' ὅταν ἦ καὶ ἀρεταῖς ἐστεμμένος, ὅσαι
τε τὸ σῶμα καὶ ὅσαι τὸν μᾶλλον ἄνθρωπον, ψυχὴν τὴν θεῖαν, κα-
ταστολίζουσι ; τότε δὴ καὶ μᾶλλον ἐς τοῦτον λόγοι καὶ πένθος καὶ
τᾶλλα τοῖς οὐκ ἀχαρίστοις ὀφείλεται. Ἐμοὶ δ' ὅτι περιῶν φίλος
10 σαφῆς ἐτύγχανεν ὢν καὶ πολὺ λόγοις τε καὶ ἔργοις ἴθυνε πρὸς
τὸ κρεῖττον, ἄλλοι τε πολλοὶ μαρτυροῦσι καὶ ἔτι μᾶλλον αὐτὸς ὁ
τῶν τοιούτων τετυχηκώς· ὅθεν | αὐτῷ πρὸ τῶν ἄλλων ἡμῖν ἀπονε-
μητέον τὴν χάριν. Πόθεν οὖν ἀρκτέον ἢ ὅθεν αὐτῷ τῆς γεννήσεως
αἴτιος, ἢ πόλις πρώτη τῶν ἐν Κρήτῃ μετὰ τὴν πρώτην, ἀνδρῶν
15 οὐκ ὀλίγον πεπληρωμένη σοφῶν καὶ ἐρασιῶν τῆς σοφίας, ἧς ἄ-
ρευ οὐτ' ἂν πόλις εὐνομος εἴη καὶ καλῶς ζώη, οὐτ' ἄνθρωπος
καθ' αὐτόν· ζωῆς τε γὰρ ἀγαθῆς καὶ νόμων οὐ φαύλων καὶ πάν-
των καθάπαξ ἡ σοφία προστάτης· ὅτι δ' εὐνομεῖται, τοῦτ' ἐκ
προγόνων ἔχει. Μίνως γὰρ παλαίτατος ὢν ἀκοῆ ἴσμεν Ἑλλήνων
20 ἐπ' εὐνομία περιμεμάχεται καὶ ταύτης εὐνομώτατα καὶ δικαιοτά-
τα βεβασίλευκε· γῆς δὲ φορᾶς καὶ ὑδάτων καὶ κράσεως ἀέρων
οὕτως εὖ ἔχει, ὡς μηδεμίαν ἐξισοῦσθαι ταύτῃ τῶν ἐν τῇ νήσῳ·
ὅσῳ δὲ τούτοις κοσμεῖται, τσοούτῳ καὶ τῶν οἰκητόρων ταῖς ἀρε-
ταῖς· τούτων εἰς ἣν τῷ τεθνεότι πατήρ, ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα τῶν ἀγα-
25 θῶν καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐπασκῶν. Ἀληθείας δ' ἀντιποιεῖσθαι οὐ-
δὲν αἰρετώτερον. Τῇ γὰρ ἀληθείᾳ ὁ ἀληθὴς τῷ ἀληθεῖ ἐνοῦται
θεῷ. Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ τὸν μονήρη βίον ἤσκησεν οὕτως· παρήμι
γὰρ ὅσα ποιῶν διετέλεσε τῷ κόσμῳ βίῳ συζῶν, ὥστε μηδὲ τὸν

193r

19. Thucydides I, IV, 4: Μίνως γὰρ παλαίτατος ὢν ἀκοῆ ἴσμεν.

μῶμον δύνασθαι ἄν λόγον προσενεγκεῖν τῷ ἀνδρί· οὗτος εὖ τε
 30 καὶ καλῶς οὕτω βιώσας, ὄρχετο γῆθεν ἐς τῶν εὖ βεβιωκότων
 τὸν χῶρον, λύπας καὶ ὀδυρμοὺς τοῖς αὐτοῦ γνωρίμοις καταλιπὼν
 καὶ μάλιστα τούτου τῷ φιλιτάτῳ νείει, ὃς ἡμῖν αἰτία τε τοῦ παρόν-
 τος πέφυκε λόγου καὶ αὐτοῦ τῆς μνήμης τοῦ γενναίου π(ατ)ρ(ό)ς.
 Οὗτος τοίνυν ἀγαθὸς ἐξ ἀγαθοῦ πεφυκῶς, εὐθύς ἐποίει καρποὺς
 35 ἀξίους τε οἱ αὐτῷ καὶ οὐχ ἥκιστα τῷ γεννήτορι, λόγον τε αἰεὶ με-
 τιῶν, ᾧ δὴ τῶν ἀλόγων διενηνόχαμεν ζῶων καὶ αὖ πάλιν αὐτῶν
 τῶν λογικῶν τε καὶ ὁμωνύμων καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν, συνῶν ἀγα-
 θοῖς τε καὶ συνδιάζων, εὖ τε καὶ ἐπισταμένως συνιείς τὰ Θεόγνι-
 δος—οὕτω γάρ πως τὰ ἐλεγεία φησὶν: «ἐσθλῶν μὲν γὰρ
 40 ἄπ' ἐσθλὰ μαθήσεαι. ἄν δὲ κακοῖσι συμμι-
 χθῆς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐνόοντα νόον»· μουσικῆς
 δὲ τοσοῦτον αὐτῷ μετῆν, ὥστε τὸ θεῖον γάννυσθαι ψάλλοντι, ὥ-
 ρας δὲ σώματος, ὡς μήτε εἰδεχθῆ | εἶναι, μήτε τοῖς ἀκολάστοις 193V
 ἀφορμὴν παρέχειν εἰς τὸ βουλόμενον· δι' ὃ πολλοῖς ἐκαλεῖτο Βελ-
 45 λεροφόντης τε καὶ Ἰππόλυτος. Καὶ μὲν δὴ τοσοῦτον ἐπήρκει τοῖς
 δεομένοις καὶ ὅσοι φαύλῳ ἐχρήσαντο δαίμονι, ὡς ἓνα μηδένα εἶ-
 ναι τῶν αὐτῷ προσιόντων, ὃς οὐ λαβὼν καὶ εὐχαριστήσας ἀπήει·
 ἦδει γὰρ ἀκριβῶς ᾧ ταυτὶ παρεῖχεν ἐς δάνειον—λέγω δὲ τῷ ἀν-
 τιδιδόντι τούτοις πολλαπλάσια τούτων. Τούτω διὰ τὸ χαῦνον τοῦ
 50 σώματος καὶ τὴν τοῦ γένους διαμονὴν ἐπῆλθεν εἰς νοῦν ἀγαγέ-
 σθαι γυναῖκα σώφρονα σώφρονα, δικαίαν δικαίῳ, ἀνδρείῳ ἀν-
 δρείαν, συνετὴν συνετῷ καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ἀγαθῷ ἀγαθὴν, ἥς μέ-
 τα οὐκ ὀλίγους ποιησάμενος πιῦδας καὶ πάντας θανάτῳ ὡς θύ-
 ματα τῷ θ(ε)ῷ δεδωκῶς, τέλος ἔτη καὶ αὐτὸς βιώσας πεντήκον-
 55 τα, νόσῳ χρονίῳ πεδηθείς, ἀπηλλάγη τῶν τῆδε πολλὰ τε καὶ ἀγα-
 θὰ μνημεῖα καταλιπὼν ἀρετῆς, ἅπερ ἔσαεἰ εἰς λογισμὸν ἡμεῖς βάλ-
 λοντες, εὐδαίμονά τε ἀποκαλοῦμεν καὶ αὐτοὶ εὐχόμεθα οὕτω βιώ-
 σεσθαι καὶ οὕτως ἀποθανεῖν, ὡς ἄν ἐλευθερίως ἐκεῖνος καὶ ἀμο-
 γητὶ ἀποθάνοι, ἀμπεχόμενος τὰ τῶν μοναχῶν ἄμφια, ὧν πόση γε
 60 ἢ δύναμις πᾶσι δῆλον· καὶ νῦν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἀθάνατος οὔσα, κἄν
 διαρραγεῖεν Σέξτοι καὶ Πύρωνές, Ἐπίκουροί τε καὶ Στωϊκοί,
 τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύοι σὺν τοῖς ἀξίοις τῆς τοιαύτης γε ἀπολαύ-
 σεως, ὧν τυχεῖν καὶ ἡμεῖς δεηθέντες, ὅσοι τῷδε πάρεσμεν τῷ τε-
 μένει θ(εο)ῦ, ἐπικαίρως ἀπίωμεν.

B. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

39-41. Theognis A 35-36 (ubi trad. habet συμμίσης <συμμιγῆς et συμμίξης> et ἐόντα).